II. *J. N. J.*

Succincta Succini Prussici Historia & Demonstratio.

Sectio Prima.

Regiones in quibus per universum terrarum orbem Succinum generatur.

C. I.

Regiones Africæ, Asiæ, & Europæ, in quibus Antiqui Succinum generari crediderunt.

§ I. SUccini antiquissimis temporibus cognita virtus celebre ipsi pluribus ante CHRISTUM natum seculis apud Scriptores Græcos peperit nomen; Inter Philosophos à Platone & Aristotele; inter Historicos ab Herodoto & Ctesia; Inter Poetas ab Æschylo commemorari meruit.

II. Postquam Romanis admirationi esse cœpit, & his Auctoribus gemma reddita est memorabilis: præsertim quum NERONIS mores in luxum succino abuti docerent. Longo hinc intervallo succinea munera à Gothorum in Italia Rege THEODORICO deprædicata legimus, ut nec apud Barbaros Succinorum memoriam gratia interire sineret.

III. Quantacunq; verò *Succinorum* vetusto ævo fuerit æstimatio, terræ tamen in quibus generantur, incognitæ mansêre; inde tot sententiarum divortia, his in Africa, istis in Asia; aliis in Europa thesaurum reconditum memorantibus: In Africa Hesperidum horti, Ægyptus, Æthiopia, Numidia; In ASIA India præcipuè, juxta & Arabia, succiniferæ creditæ

IV. Inter Europæas ditiones, Italiæ, & in eadem Eridani, viciniq; maris Adriatici ex ſuccineis divitiis præcipua laus fuit; quam tamen fida magis hiſtoria, Romanis latè per Germaniam victricia arma circumferentibus, maris Germanici ac Baltici Inſulis vendicat; Hiſpaniâ & Britanniâ in partem aliquam gloriæ admiſſis.

C. II.

Recentiores qui in Africa, Aſia & America Succinum generari aſſeverarunt.

§ I. VErum ut veteribus tot regiones ſucciniferas allegantibus ignoſci poſſet, neſcio an proximo aut huic noſtro ævo venia ſit danda, etiamnum ex Africa & Aſia, quin ex novè detecto orbe, nativum ſuccinum afferenti, vulgato inſuper Orientalium Succinorum nomine.

II. Quod enim cum pace tantorum virorum dixero, pleriq; Auctorum ſunt inteſtabiles, rumoribus plus juſto tribuentes: oculatos teſtes fallere & falli neſcios, vix produxeris. Quin nomen Ambari ſive Ambræ, quod Succino cum pretioſiſſimo & fragrantiſſimo Orientali bitumine jam diu ap. plurimas nationes commune eſſe cœpit, non paucos in errorem induxit: Succinum enim crediderunt, quum Ambram in memoratis Africæ, Aſiæ, Americæve locis naſci acceperant. Si non alius error Succinum Orientale progenuit, Reſinâ Copal, Succinum mentiri aptiſſimâ, hoc nomine ab Officinis Pharmaceuticis adoptatâ.

III. Nec Naturæ impotentiam accuſo, ac ſi Polydædalæ omnium genitrici his in locis Succinorum fœtura denegata foret; certiora Saltem monumenta deſidero, quibus de genitis in Africa, Aſia, America Succinis fides firmari queat. Et quî ſagaciſſimus Chinenſium populus tantos in Pruſſicum faceret ſumtus, ſi domi haberet unde ſumeret Succinum? Per multos qui in Orientalibus partibus commorati diutius, rerumq; Phyſicarum fuerunt gnari, ipſemet atq; Amici, coram & literis, percontati ſumus, neq; incidimus in quempiam, qui certi quidpiam cum fiducia ediſſerere noſſet; majorq; pars, quicquid de Orientali Succino fama ſparſit aut ſcriptis prodidit, incertitudinis aut falſitatis condemnavit.

C. III. *Euro-*

C. III.

Europæ Regiones esse Succiniferas, sed nec omnes, nec æquè; prærogativâ ad mare Germanicum & Balticum sitarum.

§ I. NEC in Europæ memoratis omnibus Provinciis Succinum generatur: inanibus Auctorum de Eridano, mari Adriatico, aliisq; Italiæ locis succiniferis, commentis; Nec de Hispano, Britannico, Pannonico Succino graviora aut certiora prostant documenta: Gagates Succini nigri appellatione scriptoribus imposuisse videtur.

II. Reliquis Europæ ditionibus succiniferis fide digniora & illustriora adsunt monumenta; & de Polonicis, Silesiacis, Bohemicis succinis effossis, quamvis raros in Patriis Annalibus præcones nacta sint, indubitatâ experientiâ constat.

III. Germanici Succini crebrior & evidentior est memoria: In litoribus maris ad insulas Belgicas, ad Holsatiam, Jutiam, in ripis etiam fluviorum, lectum; quin ex interioribus terræ visceribus erutum gravissimi Auctores consignarunt. SAXONIA, MISNIA, ISLEBIA. SUEVIA, ex gremio matris telluris se hunc fœtum suscepisse, aliquoties attestantur: Hallensesq; Carbonariæ fodinæ SERENISSIMI FRIDERICI III. auspiciis non ita pridem detectæ, succineas viliores glebas plus via simplici ostenderunt; fidem faciente D. Krug. S. Electoris Brandenb. Archiatrorum Comite & Consiliario, rerumquè Metallicarum Directore gnarissimo atq; meritissimo. Nec ignobiliora testimonia inclyta MARCHIA perhibet: Superiori seculo Jodocus Willichius, propè Neomandram, novam cellam dictam Francofurto ad Oderam tria milliaria circiter distantem, in lacûs ingentis ripa Succinum Falernum repertum; Nostrâ ætate in ripa Viadri propè Custrinum juxta pagum Schaumberg inventum CL. D. BECMANNUS; èque fossa Insulæ Pottamensis regnante MAGNO FRIDERICO WILHELMO eductum CL. D. ELSHOLTIUS memorarunt.

IV. Major Succinorum est proventus in locis mari Baltico vicinis. Suecia, vel ex lacûs dulcis Meleri ripa ejectum sæpius legit, aut effossum sustulit. DANIA ex fossa Hafniensi insignia Succina vidit & admirata est; atq; ex collibus Se-

elandiæ suæ mediterraneis non contemnendâ magnitudine ac multitudine prodiisse, uniusq; colliculi fossionem quinquaginta libras erogasse, vomereq; ex agris extracta meminit; testesq; CL. BORRICHII adsunt literæ, Insulas Cimbriam Holsatiamq; allambentes [formoe, Mandoe, Röm.] ad litora sua in Oceano pariter copiosum Succinum expiscari.

V. Liberalius longè in SAMOGITIÆ, CURONIÆ & LIVONIÆ contermina maris Baltici litora Succineæ opes redundant; ut inter algas arenasq; absconditæ à rusticis confertim deprehendantur: Reticulis haurire SERENISSIMUS DUX CURONIÆ instituit: Inter arandum quoq; & inter fodiendum in maritimis jugeribus sese ultrò, sine gravioris laboris impendio offerunt, vili pretio ab Electrotoreutis ibi locorum quondam cöemta.

C. IV.

Inter Regiones succiniferas ad mare Balticum, principem esse Prussiam & ab hac secundam Pomeraniam.

§ I. VErùm nulla maritimarum Provinciarum æque opima spolia ex mari Baltico legit, nulla ex sinu telluris æque numerosam prolem succineam suscipit ac Prussia, ùt Electrides Antiquorum nullibi rectius collocaveris: idq; meritò Æstiorum, qui Theodorici Regis Italiæ tempore etiamnum has terras incolebant, Legati ante omnes homines suam Patriam Succina offerre gloriabantur: tulitq; deinceps PRUSSIA à non paucis Scriptorum istud elogium, quod Italiæ olim perperam erat tributum, ut sola Succinorum genitrix salutaretur.

II. Antiquissima quidem monumenta, quibus ordinis Crucigerorum post Christianismi professionem, res gestæ sunt conditæ, indicium patrii thesauri posteritati relinquere neglexerunt; tandem Civitatibus ab Ordine secessionem facientibus etiam Succini mentio adjecta est: Sub DIVO verò ALBERTO, Florentibus Provinciæ rebus, non defuêre decora ingenia, quæ regiam hanc Naturæ gazam Erudito orbi graphicè exponerent.

III. Sed quod unica Succinorum Promiconda celebratur, non solùm divitiis quas mare in Prussiam effundit acceptum ferendum, verùm & illis, quas litorei montes ferro patefacti

libera-

liberaliter elargiuntur, quasq; loca à mari longè dissita, interanea nec opinantibus nec cogitantibus colonis, dum aratro sulcos ducunt, aut colles decacuminant, aut scrobes fossasq; varios in usus excavant, haud parcè offerunt.

IV. Allata sunt mihi ex Sambia, ex Natangia, ex Hockerlandia, ex Pomesania fortuitò inventa Succina ; & propè oppida Hollandiam, Liebstadium, detecta ; quæq; ex Electoralis Lithuaniæ agris effossa, Varmiensia quoq; & Elbingensia possideo. Olim vir Consularis mihi amicissimus annotarat, in silva quadam Kerbswald Elbingensis ditionis Anno 1641. intra modicum temporis spatium, septingentas libras fodiendo ex terra erutas ; frustumq; insigne Amicus nuperrimè dono dedit, cujus idem natale fuerat solum. Et in ripis Lacûs Recentis ac Curoniensis, fluviorumq; Pregelæ, Vistulæ, Elme, lecta adeptus sum. Adeoq; nullus dubito, totum PRUSSIÆ fundum succineum affirmare, præsertim quum scaturigo, derepentè Anno *1666.* circa oppidum Bartenstein exundans, tantam vim succinorum egesserit, ut fisci reditus augeret ; quæ à terræ visceribus avulsa, nec mare vidisse unquam, certa est fides.

V. Post Prussiam Pomerania succinifera nominari meretur, illo potissimum oræ maritimæ tractu, qui per litora Electoralium hinc & Olivensium ac Gedanensium ditionum ad Neriam recentem excurrit. Multum Succini cum Decumanis fluctibus ad hanc oram advolvitur, iisdem signis proventum manifestantibus, Electrotoreutarum Gedanensium quæstu non spernendo, qui à senatu justo pretio, quæcunq; ad Neriam appellunt, redemerunt. Ad Insulam Rugiam usq; maris Baltici effusa est liberalitas, siquidem & hæc succineis glebis potitur ; juxta Hiddensee & lectas & haustas percepi.

VI. Nec mediterranea Pomeraniæ Succinorum sunt vacua, quippe quod pariter bonâ fortunâ in eadem ruricolæ aliud agentes incidant sæpius, quamvis Scriptoribus ejusmodi prosperos eventus Annalibus inserere minus curæ fuit ; Curoniæq; & Samogitiæ inter succiniferas palmam Pomerania dubiam reddit.

C. V.

In Prussiæ ora maritima litus Suadavicum Succinis abundare; cujus facies exterior & interior describitur.

§ I. PRUSSIAM quaqua versum succiniferam prædicavi, ut tamen præcipuè litoris Sudavici amore Succina detineantur: Situm est Litus in ista parte, quæ Sambia vocatur, à novo transitu (*Neve Tiff*) ad tabernam (*Vrantz Vrug.*) decem milliarium spatio.

II. Regia hæc Succinorum sedes, septem recessibus, vulgato angulorum vocabulo, antiquitus distinguitur: *Krecke*, *Nodums*, vel *Nodems*, *Lassnicken*, *Kuckse*, sive *Kuyck*, *Palmenick*, *nempe*, *Thierskeim*; nostrâ ætate non *Nempe*, sed *Kraydepellen*, sive *Krappellen* inter *Palmenig* & *Subenig*, tum Bruster magis quàm *Dirschkeim*, & præter hos alii accensentur.

III. Litus omne altis montibus præcingitur, mari vadoso; à primo ingressu trium quatuorve, mox triginta aut quadraginta orgyarum, postquam progressus fueris profunditate minori, pergendo longius rursus altissima; ut brevia sive Syrtes intelligas, quæ litus Sudavicum, hujusq; recessum Brusteram adprimè naufragiis infamant.

IV. Prærupta & ardua recessuum juga, quædam lenius attolluntur, versus Pillaviam in planitiem desinunt. Solum minus firmum; alicubi latentium aquarum commeatu fallax, in tantum ut quasi voragine equi & homines absorpti memorentur; maximam partem sabulo tegitur, aliquot areolæ herbis investiuntur, Petasite, eryngio, lappâ; raris arbustis aut senticetis, quæ tamen ad Brusteram silvescunt; eademq; cum parte montis aliquando subsidunt; Rupes nullæ, nec saxa, præterquam ad radices montium: aquæ ex summis jugis passim dimanant, quæ inferius alveis collectæ rivulos imitantur.

V. Istâ exteriori facie litoris Sudavici, interanea mineralibus abundant: Vitrioli non una comparet species: alibi niveis striis, terrâ nigrâ interjectâ, stratum super stratum; alicubi fusum vitrum, ligneis fibris hinc inde interlucentibus, præsentat; alibi terræ micantium pulvisculorum instar est admixtum.

VI. Præter vitriolum corticosa terra, quâ integri colles exsurgunt, & lignum quod litoreos montes longo tractu medios dividit,

dividit, ſunt conſpicua ; tum terra flaveſcens, quæ Ochram æmulatur, & lutum cæruleum, certis intervallis per litus expanſum.

VII. Ex lapidibus memorabiles Dactyli Idæi (*Alpenſchoß*) inter ſaxa & arenas diſperſi, ſed & ex montibus effodiuntur : Saxa mari vicina aliâ parte duriſſima, alia friabilia viſuntur : Petrefacta quoque ligna, lapideſq; algâ marinâ, tenui foliâ & veſiculari luxuriantes inveni : mitto varios luſus Naturæ, in quos incidi. Præter vulgares lapides, & adamantes, & Jaſpides hoc litus quandoq profert.

VIII. Camporum vicinorum ſterilitas ſumma ; Silvæ raræ, pineæ nullæ. Illud adjiciendum, quod Phocarum greges apricantes, in ſcopulis & collibus vadoſi maris colludentes, ſæpius ſe conſpiciendos præbeant.

Sectio Secunda.

Matrix Succini, vena ex ligno foſſili ; Succini in eadem generatio.

C. I.

Quod matrix non ſit quærenda in omnibus, in quibus Succinum invenitur, e. g. non in alga, arena, Vitriolo, terra flava, ſabulo, aut luto cæruleo.

§ 1. DOmicilium Succini in litore Sudavico diverſis mineralium concamerationibus compoſitum perluſtravimus, indagandum porrò, in quibus penetralibus ſuccinea fœtura formetur, ut in lucem edatur.

II. Litus quidem inter arenarum lapidumve acervos Succina monſtrat, ſed in his non generari manifeſtum eſt : multò minus ex alga marina natales accerſendi, licet huic involuta ad litus propellantur.

III. Et quum intra viſcera montium litoreorum ubiq; repeciuntur, in Vitrioli interſtratis Cryſtallis ; in terræ flavæ, in ſabuli, in luti cærulei intertexto opere ; non tamen in his omnibus prima eorum ſtatuenda incunabula.

IV. In Vitriolorum, terræ flavæ & Sabuli partibus raro eventu Succina, eaq;minuta & ignobilia, deprehenduntur.

V. Cœrulei luti ductus nondum ita experientiæ patuêre, quod inaccessi, quamvis egregia & numerosa succina fovere à Colonis tradantur; mihiq; diffractâ luti glebâ, nativus fætus succineus animadversus, quem tenui cortice obductum, colore fulvo dilucidum, inter cara naturæ succinea munuscula Musæum asservat.

C II.

Quod Lignum matrix Succini, non vegetabile sit, sed fossile.

§ 1. QUum corticosa terra, & præter hanc lignum Litus Sudavicum discriminent, Lignum quod montes intersecat succiniferum esse, ut quod maximè, multorum annorum experientia firmat. Hujusque ductum fossores indagant & observant, nunquam irrito successu, quousq; instabile solum ipsorum operas progredi permittit.

II. Terra corticosa Succina exigua complectitur; minusq; solida, & ingrati coloris.

III. Lignum autem minimè ab arboribus est arcessendum; siquidem tam vastos truncos arboreos, qui prostrati plurimarũm orgyarum longitudine & latitudine fibras suas extenderent, nusquam orbis vidit; integri recessus, sive anguli litoris Sudavici continuo ligni tractu per orbitam notabiliter distincti cognoscuntur.

IV. Neq; arboreis lignis simile est: quippe, quod nec medullæ intimæ, nec corticis extimi ullum prebet indicium; ramorum quoq; divaricationibus ac nodis, foliorumq; germinibus, prorsus destituitur; neq; fibras mutat, sed easdem quavis sui parte retinet: mitto quod compagem ligneam referens non tamen orbiculatim concrevisse cernitur, sed planiori specie.

V. Atq; Curiosi jam diu ligna subterranea mirari desierunt, postquam plures Europæ ditiones istiusmodi, è terra eruta, ipsorum censuræ submiserunt. Ducatûs Spoletani sive Umbriæ fodinarum lignum elegantissimum undulatum, in quo & artificum ingenia se exercere poterunt, Franciscus Stellutus Lynceus descripsit, inventore Duce & Principe S. Angeli Friderico Cesio; ejusdem & P. Kircherus meminit. Aliud Germaniæ

maniæ foſſile lignum, Solertia D. Pillingen in Miſnia detexit, qui & erudito commentario generationem illuſtravit. Tranſmiſſus mihi Lunenburgenſis ditionis ſubterraneus fœtus ligneus, Pruſſico ſolidior & ponderoſior.

VI. Lignum verò quale litus Suadavicum profert, & alibi locorum, in Pruſſia interiori, una cum Succinis erutum, ex complurium Amicorum literis fide digniſſimis reſcivi: Graveſq; mihi Auctores Bartholinus & Borrichius, qui Cortices & ligna ex foſſis Hafnienſibus iiſdem, ex quibus Succina, non exiguâ quantitate educta atteſtantur; felixq; capturæ indicium in litore Neringæ ex adnatantibus fragmentis capitur.

C. III.

Generatio Ligni foſſilis; quod ſit bituminoſum & variis ſalibus prægnans.

§ I. MAtricis autem hujus, experientiâ Duce, iſta indagavi initia ac rudimenta. Colliculi in litore Sudavico hinc inde, imprimis ad Kraxtepellen, procul terra congeſta, ubi propius acceſſeris cumuli coacervatorum corticum videntur: Superior pars, ſicubi à Sole exſiccata fuit griſeis, his autem remotis, piceæ nigredinis, magnis & levibus nitidiſq; cruſtis concretam offert terram, quam ſi cultro ſecueris, multorum molliſſimorum corticum compagem conſpicies: ad radicem iſtorum colliculorum uda terra, glutinoſo ac tenaci liquore cohærens, manuum digitorumq; impreſſorum veſtigia exacte refert, ſed ut & tangentes denigret.

II. Talem corticoſam pinguem colliculorum terram Ligni foſſilis Pruſſici judico primordium: Neq; lignum niſi ſiccitate, & qualicunq; ſoliditate, quâ magis compactum longiori fibrarum protenſione, continuâ cohæret, à Corticibus iſtis differt.

III. Corticoſi enim colliculi ab uda tenaci terra naſcendi originem ſortiuntur: Hanc poſtquam maris ſalſugo aliis ſubterraneis Salibus admixta maceravit ac ſubegit, ſecedente humore ſuperfluo, aër aut calor Solis exſiccat; Siccitate verò à ſe invicem ſecedunt partes, quarum pinguedo exhalavit, aut intus conceſſit; aliæ, quæ glutine hoc abundant, mutuò, licet in cruſtas compactæ cohærent, ſpeciemque ligni referunt; ubi juſta ſiccitas, qualicunq; multarum cruſtarum cohæſioni, ligonſam formam conciliavit.

IV. Bituminosam verò Corticum & ligni esse naturam non solum terrestris pinguedo, sed & examen ignis monstrat; accensa enim fomitis instar serpentem ignem propagant, sulphurq; naribus afflant; & destillationi exposita, uti inferius tradituri sumus, aliquot oleosas particulas, olei petræ simili odore, dimittunt, præterquam quod liquor destillans succineum pingue quid exhalet.

V. Post bitumen Corticum & ligni generationem salia subterranea promovent; ab his enim siccitas, & crustarum Species deducenda, intimè enim lignis & Corticibus adhærent. Vitriolum superius disseruimus, quomodo cortices undiq; ambiat, atq; cum illis concrescat.

VI. Aliorum salium non ita manifesta est demonstratio: deprehendi tamen in siccissimorum lignorum, corticosæ compagis, interstitiis scintillantes salinas stellulas & fila splendentia, quæ vitriolum minimè referebant, insipidæ enim prorsus, aut subdulces, lenissimè adstringentes: aquâ affusâ eduxi illas stellulas, lixiviumq; aluminis aut magis Martis subdulcem saporem prætulit, ut tamen Vitriolica virtus extremum perciperetur, quæ inspissato lixivio evidentior, aliquo tamen subdulcis aluminosi aut martialis saporis sensu.

VII. Nitrum quoq; sub hoc ligno latens olim detexi, forti lixivio vitriolicis particulis segregatis; quamvis ipsi vitriolo Prussico nitrum videatur admixtum: fortè & stellulæ ac fila salina per intimas ligni fibras diducta, nitrosæ sunt naturæ.

VIII. Alumen quoq; in Crystallis Vitrioli latet, si non prorsus alumini vindicandi, quos SSS componere asseruimus, quiq; amiantho aut alumini plumoso, similes conspiciuntur; Acidulus enim horum sapor, ad illum salis succini volatilis proximè accedens.

C. IV.

PRUSSIA bituminosa; vera Succini generatio primum à nobis demonstrata.

§ I. MAtrice cognitâ quibus bituminis & salis virtutibus sit imprægnata, facilè est conjicere quomodo succineus fœtus Prussicus intra illam concipiatur.

II. PRUSSIÆ solum undiquaq; bituminosum cogita: insignes enim glebæ bituminis condensati in abditis terræ aut luti aliquo-

aliquoties à colonis casu deprehensæ; ipsemet aliquot librarum frustum non procul à Regiomonto ex limo eductum conspexi; quin olei rivos ex terra dimanasse, non vanâ famâ accepi. Cespites verò bituminosi ex pluribus locis effodiuntur.

III Bituminoso itaq; litoris Sudavici solo, calor subterraneus, quicunq; iste fuerit, bituminis exhalationes per interanea dispersas, undiq; consociat, & in guttas cogit, præprimis ex corticosa aut lignosa matrice easdem congregat; quod dum agit, simul vicina salia pervadit ipsorumq; effluvia secum abducens bituminosis guttis immiscet; salina spicula intra matricem adacta fluorem bituminosum sistunt, & si nullæ suppetiæ bituminosarum guttarum à calore submittuntur, gleba pro modulo incunabuli, quod intra lignum ipsi concessum, formam subit, omniq; exhalationum motu sopito, caloreq; evanescente, salinæ particulæ rigorem recuperant, bituminosis superfluum humorem exhalantibus; sociatæq; succineam gemmam producunt; nitidiorem, splendidiorem, fragrantiorem, firmiorem, ex puritate & proportione exhalationum bituminosarum ac salinarum.

IV. Hæc vera Succini est generatio, quam ante nos nemo Erudito Orbi perspicuam reddidit: siquidem præconceptis opinionibus laborantes, in animalibus, in vegetabilibus, in fundo maris prima Succinorum incunabula quærendo, à veritate aberrarunt omnes. Neq; istos Succinorum natales in lucem produxissem, nisi crebra litoris Sudavici peragratio, & attenta fodinarum perlustratio Propitii Numinis ductu me recto tramite fecissent verum cernere.

C. V.

Eadem haustilium Succinorum generatio: Succinum in animalium ventriculis repertum.

§ 1. ASsensum meruit nostra demonstratio, maximis Europæ Eruditæ nominibus ipsam probantibus. Aliquibus tamen is superest scrupulus, an eadem Succinorum, quæ mare ejicit, generatio statuenda? Verum quum in vulgus hic locorum jam notum sit, ex collibus marinis tempestatum vi disjectis aut convulsis Succina prodire, quæ à fluctibus ad litus advolvuntur; capturæ fructuosæ, aut inanis, ex collium istorum divulsione, leviori aut profundiori, sumto indicio; Qui,

inquam, quum hauſtilia Succina intra colles generari certum ſit, alius modus intra hos generandi reddetur vero ſimilis?

II. Sanè in collibus ſubmarinis non minus quàm in litoreis Naturæ Officina erit inſtructa : addo, quod inter ejectamenta maris & lignorum foſſilium copia in litore Sudavico, æque ac in Neringienſi, reperiatur: quid ſi colles alluvionibus obtecti, qui quondam terræ pars fuerunt ? Si quoq; in collibus ſubmarinis reliquorum mineralium eadem generatio, cur non & Succinorum ?

III. Cæterum ſicubi extra Matricem lignoſam, in luto cœruleo, in terra corticoſa, flava, ſabuloſa, Vitriolica Succinum naſci contingit, ne tunc quidem alia ratio generationis ſuberit: pariter enim ex bituminoſis exhalationibus in guttas condenſatis ſalium juſtâ miſcelâ, iſtæ glebæ pronatæ fuerint.

IV. Neq; tamen ubicunq; reperitur ibidem & nativa Succini ſedes illicò aſſerenda, per maris enim vehementiam à matrice avulſum in aliena loca ſæpè rejicitur.

V. Quin & animalium ventriculis recondita Succina novi; viſceribus patefactis exemta Amici dono miſerunt: nec tamen in animalibus Succina generata dicemus.

VI. Ex accolis litoris Sudavici addidici, omnis generis animalia, terreſtria, aquatilia, volatilia, avidè ſuccineas glebas deglutire, adeòq; intra mactatorum viſcera non raro obſervari. Corvi & Cornices tanta copia ingerunt, ut egerere rurſus veſperi cogantur & minutiæ complures ſub arboribus, in quibus conſident, inter excrementa reperiuntur.

Ab aſellis *(Pomucheln)* deglutitæ plures mihi obvenere; inſignior trium digitorum tranſverſorum longitudine, duorum latitudine ſpectatur. Eſt ex Ove globus ſuccineus mirabilis, quem cruſtâ gypſeâ mucus ventriculi obvelarat, quâ ab Electrotoreutâ imprudenter abraſa, patuit ex pluribus glebis, à calore animalis ſubactis, fuiſſe formatum.

VII. His de Succini generatione traditis, veterum aliena placita facilè rejiciuntur; neq; enim animalium, neq; arborum, neq; maris genitura Succinum eſſe poterit, poſtquam foſſilis certa matrix in telluris gremio ſummâ accuratione demonſtrata fuit.

Sectio Tertia

Rudis Succini, & illorum, quæ in eodem apparent, aut ipsi adhærent, vel includuntur consideratio.

C. I.

Collectio Succini; an molle vel durum ex matrice prodeat?

§ 1 ET mare & terra in Prussiam succinea dona confert: sed maris dona partim in litore leguntur, partim ex aqua hauriuntur: Vadoso scil. mari, signis apparentibus, coloni reticulis conto affixis fundum verrunt, aut fluctibus volventibus eadem adversa opponunt; hæc quæ haustilia: reliqua, inter ejectamenta, quæ natantia prædæ indicium faciebant, algarum, sarmentorum, lignorum aut arenarum sedulò investigantur & seliguntur, lectaq; audiunt.

II. Ex terra verò, quæ fodiendo acquiruntur, fossilia appellantur: Amam longiori conto præfixam venæ, in montium litoreorum jugis conspicuæ, admovent, tentando sicubi glebam ligno immersam offendant, quâ animadversâ lignum leniter radunt, amâq; subjectâ glebas excipiunt, exceptasq; adducunt, sacculoq; à collo pendulo indunt.

III. Fodinas subterraneas Litus Sudavicum ignorat; in exterioribus partibus fossorum opera hæret, fossioq; ad venarum ductum priscis ignota MAGNI FRIDERICI WILHELMI auspiciis primum montes exercuit.

IV. Nec tamen ubiq; fossioni patet litus, sed certorum recessuum juga ista operâ fatigantur; *Eroß, Gubnicken, Ekroß Dirschkeim, Warnicken, Strobschnee, Palmnig*; & sicubi matrix lignea se conspiciendam præbet, atq; ad eandem facilis ac tutus est aditus.

V. Succinum uti ex matrice producitur, quod in fossorum operas intentus ipsemet expertus sum, rigidum & durum tactu dignoscitur: contingit aliquandò frangi dum protrahitur, sed vitio glebæ; Succinum enim Succino duritie præstat.

VI. Non pauci tamen & prisco & nostro ævo mollia ac liquida quidam ab alterâ parte durâ, ab alterâ mollia succina sibi visa jactitarunt: quæ mihi isto nomine oblata, nec fragrantiâ, nec sapore, nec deflagratione se succina probarunt; ca-

su

ſu itaq; inter hauſtilia reperta bitumina iſtis Auctoribus in ſuccineum cenſum referre placuit. Verùm & picea gleba, & carbo foſſilis, & ſegmentum pice navali abductum, aliaq; plura unà à fluctibus maris in litus projecta, iſtâ ratione ſuccinei cenſûs habenda forent.

VII. Opinio, quæ in fundo maris ſcaturigines liquidi bituminis commenta eſt, ut à ſalſugine maris çoagulatum ſuccinum haberet, mollia iſtiuſmodi ſuccina peperit: Neq; hauriendo, neq; fodiendo, neq; legendo ſibi mollia cognita, illi qui rerum ſuccinearum aſſiduam curam gerunt, aſſeverarunt omnes. Ipſe, magnos ſuccinorum rudium acervos perſcrutatus ſedulò, nullum molle adverti, quod virtutis experimento ſuccinei generis agnoviſſem.

VIII. Vulgo perſuaſum eſt, diſcrimen foſſilia & hauſtilia intercedere duritiei potiſſimum, & puritatis, ac cruſtæ diverſis notis. Verùm falluntur, qui iſtud in animum inducunt ut credant: Evenit ut extra matricem alienis in locis ſepultorum robur aut calor aliquid vitii contrahat, craſſiori etiam cruſtâ ſuperinductâ; hi tamen caſus nativorum differentiam minimè inferent: Æque intra colles ſubmarinos, ac intra litoreos, pro varia bituminis & ſalium copiâ ac virtute nobiliora & ignobiliora ſuccina generari certus ſum.

C. II.

Varia ſpecies rudium glebarum; Phænomena; exterius annata.

§ I. IN glebis ſuccineis formandis mirum Naturæ elucet ingenium: ut in lucem eduntur, pira, amygdalas, cepas, piſa, aliaſq; fructuum ſpecies, aut peregrinorum corporum ſimulachra, vario luſu referunt; Guttarum his apud Electrotoreutas nomen, quum globoſam figuram maximâ ſui parte exprimant.

II. Major pigmentorum in cruſta denudatis admiratio. Literata Naturæ Succina plura vidi: teneo in quo albeſcens linea flexu ſuo concinnè literam S. Latinorum efformavit, reliquâ fruſti facie flavâ: Arabum ac Hebræorum characteres quædam ruditer exhibent.

III. Præterea arbuſcularum, frondium, nubium, ruderum, aliarumq; quarumcunq; rerum delineamenta in ſuccino variegato curioſus oculus advertet.

IV. Eſt mihi Pectore tenus efficta ſenilis imago, in ulna infantem

infantem redivem monstrans; IESUS parvulus in Simeonis amplexu hærens animo obversabatur, quando primùm hanc Naturæ picturam intuebar.

V. Rumor increbuit, fidem habentibus Eruditis, ducatum Belgii fœderati insignibus & Symbolo conspicuum intra Succinum ductu Naturæ dilineatum comparuisse. Ego vanum arbitror rumorem; neq; cohærent quæ de nummo Auctores prodidêre; alii polonicum grossum simili Naturæ ingenio impressum tradidêre; pari fide: mihi incredibile videtur, illorum, quæ prudentiæ consilio, artisq; ministerio peraguntur, ectypa à naturâ, animæ vitali destitutâ, reddita esse unquam, aut posse reddi.

VI. Cæterum & quæ Succinis concreta adhærent, memoratu non indigna puto: Inter hæc Algæ vesicularis & tenui foliæ rami, radicibus firmiter infixis, ex succineis glebis propullulantes invenient locum; tum silex parvulus, eminentiori liberâ, latiori parte Succino obvoluta: Alii glebæ lamina ferrea agglutinata est: Et segmenta lignorum, conchylia, variaque alia adnasci contingit.

C. III.

Animalculorum Succino inclusorum accuratior demonstratio.

§ I. ANimalculorum succinea funera, jam Plinio & Martiali celebrata, intentiorem curam exposcunt; ultra triginta species insectorum in meis succinis numero; muscas, araneas, culices, formicas, papiliones, apes, millepedes, teredines, curculiones, erucas, scarabæos, ex cornutis & deauratis aliquot, & quorum nomina memoriam subterfugiunt.

II. Sunt qui & perfectiora animalia Succino condita memorant, ranas, lacertas, pisciculos. Quibus ut fidem habeam ægre à me impetro, quamvis Plinius lacertam, Martialis viperam Succino tumulatam habeat; Sed & isto ævo pretii cupido artis fallacias intendere novit. Hermanno decantata Ranæ & Lacertæ sepulchra non uno modo mihi suspecta redduntur. Pisciculos fraude artis Succino inclusos, jam aliis animadversum est.

III. Nativa animalculorum succinea feretra ab arte elaboratis illo maximè distinguis, quod in istis non procul à superficie, insecta implicita reperiuntur, in his verò meditullium occupant; scilicet artem non ita feliciter occultarent Electrotoreu-

tæ, si extimas partes excavarent, illisq; animalcula crederent, translucida enim succinea lamina fraudem proderet. Si quoq; solidum purum, nullis fissuris hians, nec crustarum compage distinctum est Succinum in quo sepulta sunt, illud non à natura fabrefactum scias monumentum ; Pleræq; enim glebæ succineæ, quibus animalculorum exuviæ sunt repositæ, id quod millies contuitus sum, corticatim cohærent, aut fissuris hinc inde sunt interfectæ, ex quibus & pars exuviarum aliquando exterius conspicienda prominet.

IV. Neq; omnium intra succinum reconditorum animalculorum par est conditio : Alia situ obducta, alia nitida, quædam succineo fulgore splendentia intueor : Duas apes & erucam, nidumq; curculionis situs obtexit ; scarabæus fulget ; ex muscis quædam nitent.

V. Porrò alia vivacitatem, alia languorem præ se ferre ; nonnulla quasi evigilantia, cum conatu vinculo isto se extricandi, conspicies.

VI. Quædam Succina integrum examen insectorum, & ejusdem & diversi generis, involutum, commonstrant.

VII. Vexata hinc Curiosorum quæstio, quomodo Succinum animalcula oppresserit ? Non pauci difficultate quæstionis permoti fætum arborei succi Electrum contendunt, quasi resinis aut gummi arborum adrepentia animalcula irretirentur facilius : Verùm absq; experientiæ suffragio ; neq; in resinosis aut gummosis stillis hunc in modum, si rectè memini, inclusa insecta magno numero, si modo ullo, Curiositas hactenus detexit ; extrinsecus adhærentia conspeximus, non ita fuso liquore obtecta.

VIII. Alios gravitas argumenti eò adegit, ut negarent esse quæ in Succinis videntur animalcula ; Phasmata ludos istos dare. Sed fractorum aut sectorum inspectio hos refellit, manifesta enim insectorum supersunt indicia ; licet enim corpuscula animalculorum vis bituminosa ita subigat, ut fibris succineis intercurrentibus viscera condensata in lapidem indurescant, quando facilis per rariorum texturam insectorum effluviis succineis est commeatus, tamen corporis alieni habitum luculenter discernere datur ; Apumq; nostrarum exuviæ, interaneis consumtis istud ob oculos egregiè sistunt. Posset Phasmatibus etiam opponi, quod quidam viscera animalculorum in Succinis distinctè sibi cognita affirmant : Verùm artis commentum ejusmodi succina concinnavit ; quæ natura composuit, non ita discreta monstrant viscera.

IX. Fu-

IX. Funestos itaq; casus, quibus insecta à Succinis sunt oppressa, ut rectius percipiamus, repetendum memoriâ, quod insectis usu veniat, si quando tempestatum aut hiemis injuriâ compelluntur, cavernas & latebras ubiq; quærere, inibiq; somno sepulta delitescere; id quod toties contuemur, quando muscæ ex rimis fenestrarum vetustate exesarum situ conspersæ subitò prodeunt, hypocausti vel Solis calore excitatæ.

X. Quare cum & litorea latibula non unum genus insectorum subintret, in illisq; aliquando hæreat invitum, aut obdormiscat, exhalationibus bituminosis à calore subterraneo in laticem collectis, ubi in matricem Succini, quæ latibulum ac dormitorium interea præbuit, liquor destillat, eadem implicat & obtegit, gremioq; suo suscepta quando succinum evasit, commonstrat.

XI. Contingit bestiolas in dormitoriis istis à calore subterraneo excitari; aut in vivas fluor bituminosus impingitur; sed quum nullum vigilantibus patet effugium, eandem cum dormientibus sortem subire coguntur, ut tamen sortis tunc suæ in sepulchris succineis relinquant memoriam; vivaciori atq; animosiori corpusculorum simulachro:

XII. Firmat nostram sententiam istud, quod succino sepulta insecta pleraq; sint ex illorum genere, quæ cavernas in dormitoria eligunt: majorem partem etiam languida ac somnolenta, aut mucosa transparent.

XIII. Vivacia, qui cum nisu obluctantur, aut alas expandunt, abitumq; parant, rariora puta. Sed tantam vivacitatem, quæ amoris æstu in coitum animalcula concitarit, ut isto nexu cohærentia succineus latex involvisset, hospitio huic subterraneo minimè convenire autumo; Quare quæ culicum muscarumve istos hymenæos ostendunt feretra suspectis adnumero.

C. IV.

Vegetabilia Succino inclusa; mineralia itidem; & aqua.

§ I. OBvia sunt cuivis Succina, quibus animalcula continentur; speciosiora alia depromam quæ plantarum germina sinu suo obvelant.

II. Est mihi in quo explicata algæ vesicularis folia alas Aquilæ expansas & pedes cum corpore utcunq; adumbrant. Aliud semen tiliæ, stipitisq; partem; aliud folliculum diductis foliis

 hiantem,

hiantem, quatuorq; ſemina complexum, ex quibus apex medius exſurgit, cauliculo ad ſuperficiem protenſo & prominente; eſt quod muſcum, in pergulæ ſ. porticûs hortenſis ſpeciem, fornicatis operibus compoſitum obtutui ſiſtit: In alio floſculus minimus marceſcens, in altero roſmarini ſilveſtris, Pruſſis Korhl dicti, ramulus tribus foliis diviſus tranſparet; Rude aliud algæ memoratæ veſicularis ramum majorem per corticem non politum oſtentat.

III. Plura ex muſco villos disjectos obtinuêre: Nobile autem illud, in quo pars albeſcens convallem & colliculum muſco inveſtitum exhibet, ſed per ſpeculam quaſi, quando ex flavo ignei coloris ſuccino, huic amœniſſimo ſpectaculo mirabili naturæ artificio quaſi vitrum eſt objectum, per quod mucoſi apparatûs delicatior eſſet aſpectus: Nec vile alterum aqueo lacteſcentis coloris, quod villorum muſcoſorum criſpata congeries nobilitat. Spectabiliora hæc herbarum ſuccinea monumenta quàm illa animalculorum cenſeo.

IV. Major copia Corticibus, lignis, & feſtucis intertextorum; feſtucæ pineæ videntur, ſpecie iſtarum quibus formicæ acervos extruunt; Verum accuratiori examini foſſilis ligni ac corticis momenta patuêrunt.

V. Ex minerali regno quoq; adducenda, quæ ſuccinis incluſa: Vitriolum ſæpius ſapori promtè dijudicandum; Pyrites quandoq; crebrius ferrum, de quo Electrotoreutæ conqueruntur, quod non niſi cum detrimento inſtrumentorum educatur: Armatura quoq; aurea & argentea, divulſis coagmentatis partibus, in impuro conſpicitur.

VI. Sed & aquæ guttas intro receptas diverſis alveis ſtagnantes Succina detinent: qui effluit liquor ſalſus aut ſubſalſus, aliquando & inſipidus. Non exſiccari, ab aliis cum Luna creſcere & decreſcere liquor traditur; habeo in quo exiccatus eſt; habeo in quo perennat ſemper idem.

VII. Quæcunq; autem ex plantis, mineralibuſve ſuccinum complectitur, caſu haud abſimili, dum in matricem illapſa ſunt, à fluore bituminoſo obſeſſa atq; occupata intelligo.

VIII. Aquearum guttarum intra Succinum occluſarum ſingularis ratio cogitanda: Udam matricem calida bituminoſa exhalatio obſepſit, intro compulſa aqua à calore ſubterraneo conſumi nequiit, & ob copiam circumſtantiis bituminoſi laticis nullam rimam quâ diffluerer invenit; præcluſo itaq; exitu,

captiva

captiva se includi passa est; conatum elabendi, quando in arctum coacta fuit gutta, manifestis indiciis quædam glebæ produnt.

Sectio Quarta.

Ad quam classem Succinum sit referendum, & quot modis à reliquis differat mineralibus.

C. I.

Succinum non ad metalla, nec ad terras aut salia, nec ad bitumina aut sulphura esse referendum.

§ I. FOssile Succinum declaravimus, illisq; quæ rudi adhuc accidunt generationem illustravimus, sed ut penitius natura introspiciatur, genus fossilium ad quod accedat proximè explicandum erit.

II. Metallis non esse accensendum, vel illud arguit, quod nec ductile sit, nec liquabile: sicubi enim in fluorem deducitur soliditati ejus multum decedit, contra quam metallis evenit.

III. Fuerunt, qui Succinum fundendi, & parva frusta in unam molem salvâ firmitate uniendi artem se tenere asseverarunt; inter adeptos numerandi, si idoneis documentis fidem fecerint; neq; minus quàm ex lapide Philosophorum lucrum Electrotoreutæ ipsis promittunt. Ego variis experimentis, dum fusioni Succini operam dedi, frustra istud tentari didici, siquidem Salium vis, à qua maximum succinorum robur, inter solvendum avolat; nec à fuga retinetur, nisi addito aliquo; eo ipso tamen soliditas corrumpitur. Quod si calor tam blandus admoveri posset, qualem natura in animalibus humente vapore miscet, non desperandum arti putarem; Globus enim Succineus in ovis ventriculo repertus ex pluribus minutis coagmentatus est, relictis juncturæ ubiq; vestigiis; quæ ipsa nec fusorium, sed tepidum glutinandis commodum ignem à natura adhibitum fuisse indicant.

IV. Fusa succina, quibus sceleta obducta atq; succinea funera venditata, vernix sunt, uti amicissimus D. VOGEDING optimè monuit. Solvi olim Succinum & liquefeci, solo ignis adminiculo, nullâ aliâ readmixtâ, sed fragilius justo comperi, imminuta coloris gratiâ, salinis minutiis quæ lateribus vasis adhærebant causam reddentibus.

V. Multò minus ad terrarum aut salium classem Succinum referendum erit; quum terris arctius cohæreat, & salibus sit pinguius, utrisq; etiam humidius.

VI. Ad bitumina & Sulphura propius accedit, ut tamen durities ipsum ab his discriminet, tam dura enim ac solida pura bitumina aut Sulphura nemo indicabit.

C. II.

Quod Succinum sit gemma: virtus attrahendi levia & humores corporis humani.

§. I. DUrities Succinum inter Lapides, splendor inter gemmas collocat; Neq; fragilitas objiciatur; fragilis & gagates; gemmæq; gemmis solidiores, nec tamen propterea loco moventur: Electrotoreutæ satis dura Succina experiuntur, alba in primis, ut ferri aciem hebetent; tormentaq; & mortaria ludicra, à pulveris pyrii explosione illæsa, soliditatem docent: Summa etiam Succini ex duritie & soliditate gloria: facessant itaq; friabilia ac fragilia, quæ ignobilitate contemta ab Arte rejiciuntur.

II. Sed virtutum, quæ Succinum à reliquis gemmis discernunt, præcipua Antiquis visa attractiva, ut electrica ipsis vocarentur corpora, quæ facultate trahendi quidquam ad se pollerent; & celebre hujus virtutis nomen Platonis etiam ingenium in explicando exercuit. Recentior ætas quæ res naturales intentiori experimentorum curâ explorat, aliis gemmis, lapidibus, vitris, bituminosis, resinosisq; Sulphuri, asphalto, laccæ communem vim attrahendi advertit. Reliquis tamen gemmis fortius Succinum attrahet, ut quod attritum pinguia effluvia eaq; tenacia copiosius emittit: Virtutem enim hanc oleosis particulis adscribendam persuasit experimentum, quod de colophonia gemina cepi; altera enim post olei destillationem excepta pariter se electricam adducendo levia probabat; altera vero, quam post Balsami nigri liquorem exemi, licet nitida & quasi vitrea esset, nullam vim attrahendi exserebat: Nimirum illa aliquid pinguedinis retinuit, hæc verò ⊙ instar omni bituminosâ pinguedine prorsus exuta fuit.

III. Veteres quædam exceperunt, quæ non adduceret; Sympathiæ & antipathiæ miraculo; perperam admodum, siquidem & ocymum & oleosa & humida, ipsasq; aqueas guttas à succino attrahi pro habitu demonstro, insigni & politâ glebâ admota;

motâ; eleganti ſpectaculo, quando effluviis ingredientibus guttas in bullam adſurgit, aut quando pendula tranſilit.

IV. Sed & in corpus humanum hâc virtute Succinum agit: fruſto cervici alligato partem, quam leviter attingit, leni ſudore humectam tactu percipies. IL. BOYLE, Angliæ imò Europæ Eruditæ maximum quondam decus, enarrabat & incredulo mihi aſſeverabat, illuſtris proſapiæ Virginem globulorum grandiorum lactei albeſcentis corollâ ita affectam ut os in tremorem & quaſi ſpaſmum ageretur, quoties collo ſuſpenſam geſtaret, remotâ verò corollâ tremorem ceſſaſſe, & convulſionem. Efficaciam autem attrahendi humores in fonticulis quidam globulis ſuccineis perſenſêre.

V. Sed quod duorum pedum ſpatio diſtantia corpora, levia licet, attraxerit, mihi incognitum; paleari veſte induta animalia vero quod rapuerit, prorſus fabuloſum: quibuſdam tamen perſuaſum fuit, ut crederent.

C. III.

Odor, Sapor, Color & Levitas Succini.

§ I. PRopria Succino eſt fragrantia, qualem nulla gemmarum exhalat; neq; ex reliquis naturæ fœtibus, aromaticæ ſortis, quidquam parem odorem ſpargit; non thus, non myrrha, non camphora, nec maſtiche; In reſinarum intra formicarum acervos abditarum glebulis imitamentum habes odoraminis, ſed ut in attritis & accenſis diſcrimen ſe prodat illicò.

II. Diverſus eſt flavorum ſive igneorum ab albeſcentibus Odor; illorum pinguia, adeoq; blandiora, horum ſalſa & acriora ſunt effluvia, quæ haud ſimiliter nares afficiunt.

III. Peculiaris quoq; inter gemmas Succinis eſt Sapor; ſed & hic variat, uti oleoſarum & ſalinarum particularum variat miſcela; alba fibras linguæ pungunt, flava non item.

IV. A pleriſq; gemmis & colorum varietate differunt: Nigrorem refugiunt; opaca rara ſunt reperta, ſuperant inter pura pellucida.

V. Deniq; levitate parem vix nominabis gemmam; dono dederam Amico rei gemmariæ gnaro, peregrè ex Aſia reduci, corollam cum armillis & manubriis cultellorum variegati coloris, nec patriam gemmam dignoſcere potuit niſi de pondere admonitus.

C. IV.

Aliæ Succini virtutes, quibus à gemmis differt; usus in medendo, citra præparationem Artis Pharmaceuticæ.

§ I. VAna quorundam fuit opera in viribus Succini recensendis, quando Virginitatem probandi facultate idem pollere, aut Lunæ decrementis incrementisve respondere prodiderunt.

II. Princeps virtus est corporibus animalium mederi, ad quam gloriam nulla gemma æquè accedit: Crudum citra artis operam est salutare, sive intus sive extus applicetur: Indis & Chinensibus suffitus in delitiis habetur, ut in luxum degeneret: Sed Catarrhis ex pituita suffimentum prodesse vulgus novit; Exhalationibusq; succineis alexipharmacis acceptum quondam tulerunt Electrotoreutæ Regiomontani, quod ipsi à peste manserunt intacti: Certè non efficacior adversus contagia suffitus, quam ex Succino; Neq; ulli ex fodinis litoris Sudavici graves aut pestilentes erupêre unquam vapores.

III. Fluxionibus capitis alba perpolita Succina sunt proficua, cervici alligata humores avellunt; blanda quoq; oculis flavorum affrictio; & fonticulis succinei globi lenius induntur.

IV. In pulverem contusum ad Urinam ciendam, ad calculum propellendum, ad muliebris sexûs menstruum profluvium movendum multum valere, si cætera sunt paria, quotidiana loquitur experientia. Dono à Generosa Domina acceperam calculum plurium unciarum, duos articulos digitorum & supra latum, tres longum, quem carnificem Rustica in sinu pudoris tres menses passa erat; dato Succini albi pulvere, cochlearis mensurâ, feliciter carnificinâ liberata est; ipsam aniculam ad me adduci curavi, ut omnia exquirerem accuratius.

V. Pariter Succini pulvis, vino infusus, hinc sub operculo incoctus, calido vino epoto, & urinæ & calculo & mensibus trahendis inservit, quamvis minus efficaciter.

VI. In memoratos usus Medicos præstat album sumere; salis enim maxima in his enitet virtus. Atq; PATERNUS PATRIS PATRIÆ in subditos affectus per præfectum litoris ea propter poscentibus colonis qui circa Succinum occupantur, libras duas albi in tutelam & curam sanitatis clementissimè quotannisd ilargitur.

C. V. *Usus*

C. V.

Usus Succini in medendo per præparationem Artis Pharmaceuticæ.

§ I. LOngum foret minutim recensere, quæ Pharmaceutica in externa & interna remedia ex Succino præparat; præcipua solum attingo: Magisterium resinosum salubriter Pilularum formâ usurpatur, nec Balsamo Copaibæ cedet; sive urina cienda, sive pituita digerenda, sive gonorrhæa temperanda: Idem Cephalicis Emplastris convenit.

II. Colophonia Diaphoreticis quibusq; & Stomachicis Emplastris congruit; commodo maximo si adversus paralysin, apoplexiam, aut epilepsiam, aut etiam gangrænam muniendæ sunt partes; sumtu minori: Debilitatos ab arthritide artus benignè fovet: Nisi domestica despiceremus, vel magis si non inconsultis circumstantiis domesticis temerè abuteremur. Colophoniam Succini præ divinis quibusq; ac miraculosis dictis Emplastris commendarem.

III. Oleum Succini Europæ & Asiæ præclarum præbet medicamen, sed imprudentiâ Medicastrorum infamiam incurrit; Siquidem in gonorrhæa, calculo & mensibus suppressis sæpè in exitium ægrotis cessit: Parca ejus sit dosis, gutta una & altera aliquot drachmis Sacchari vires impertit; frigido & pituitoso cerebro una guttula vertici aut suturis illita medetur; gossypio excepta auribusq; admota flatus & tinnitus discutit; ambustas frigore partes restituit; partui difficili fert opem, quod vel Veterinariis in Prussia innotuit, quamvis his pulvis magis in usu Oleum autem eligendum quod aëreum, nullâ ab igne notâ empyreumatis impressâ, albescens, subtilissimum & fragrantissimum.

IV. Salis volatilis Succinei contra Epilepsiam aliosq; affectus Cephalicos à pituita oriundos decantata est medicina: Sed & Diureticum insigne præstat.

V. Essentia Succini est olei subtilior portio, adeòq; eadem de hac tibi promittes commoda, sed quod spiritûs vini mixturâ diluta est largius in usum assumi potest: valet quoq; ad arcendam gangrænam extus.

VI. Sunt qui phlegma medicamentis adnumerant, sed quodcunq; ipsi inest virium olei atq; salis reliquiis debetur, quibus si privatur fatuum ac fumosis exhalationibus imbutum restat.

VII. Quod postremum destillat crassum oleum non nisi vulin frigidorum artuum medelam conveniet, empyreuma

enim graveolens reddit, ut ſatius æſtimem iſto abſtinere, & colophoniam integris viribus ſervare.

VIII. Pluribus modis iſtæ præparationes variant, & aliis combinantur, parumq; abeſt quin omnibus morbis ex Succino paratum auxilium proſtet; ſed ſimplicibus delectamur magis itaq; compoſita negligimus.

IX Illud unicum adjicio, me juſtâ analyſi ductu naturæ pura ab impuris ſeparando, blando in ſubſidium advocato igne vires Succini omnes ita coadunare ut ſalvâ fragrantiâ nativâ, pinguium & ſalinarum particularum ſalvâ quoq; efficacia, externo internoq; uſui idoneum remedium evadat: Balſamum Succineum voco, in quo remotis terreſtribus graveolentibus partibus volatiliores atq; delicatiores amiciſſimo fluoris nexu arctè cohærent, nullo alieno in ſocietatem admiſſo.

X. Quicquid à ſuccino crudo aut arte quomodocunq; præparato expectari poteſt, citius, tutius & jucundius à noſtro Balſamo præſtabitur. Internè formâ pilularum commodiſſimè aſſumitur, aut boli; externè Apoplectici, cujus & colorem præ ſe fert, Balſami in modum applicatur; gingivis, linguæ, palato, in deliquiis, in paſſionibus hyſtericis, epilepticis, Paralyticis, cum fructu affricatur: Prophylaxeos ergò quâvis ſeptimanâ bis terve grana quinque, ſeptem, decem, imo XV. tutò uſurpantur; ſimiliter in renum, Veſicæ, genitalium certis morbis, admixtis anodynis; contra tinnitum aurium quam oleum affert medelam, at certiorem.

XI. Balſamum hoc ut meditando elicerem fecit olei ſuccini vulgaris ob empyreuma ingratus odor, ob cujus faſtidium quidam uſum prorſus intermiſerunt; fecit & ab olei uſurpatione periculum, quum igneæ prorſus ſit naturæ; fecit & ſalis volatilis auxiliaris copia, quâ oleum deſtituitur.

XII. Non malè ap. Hofmannum & Ettmullerum Balſami Peruviani gratia oleo Succini jungitur; Aſt felicior Peruviani & noſtri Balſami Succinei, adverſus gonorrhæam & fluorem album inprimis, ſocietas erit.

XIII. Balſamum Succini vulgare ex 🜍. admixto nihil habet cum noſtro commune. Sed nec elegantius Ettmullero commendatum quod Succini oleum & Sal volatile triplo olei Nuciſtæ expreſſi conjungit, ad illud accedit, noſtrum enim & corporationem & colorem ex ſe ipſo habet.

Sectio

Sectio Quinta.

Chimica & Pharmaceutica Succini analysis, cum matricis ligneæ aliorumque litoris Sudavici mineralium examine.

C. I.

Succini destillatio.

§ I. SUccini notior est destillatio, quam ut describi opus habeat: Et XX & retorta huic negotio inservire valent; verùm per rimas multum olei & salis elabitur si retortam adhibes, vehementissimam enim olei & salis vim nullum lutum Philosophicum coercebit, præstat igitur retortæ operâ uti.

II. Attendendum autem ut alba, si salis, si olei copiam elicere satagis, ut flava eligas: ex ℔j. albi recepi salis volatilis ℥ß. quum ex flavi ℔j. vix ʒj. elicias. Felicius quoq; & suavius oleum proveniet si polita fragmenta, aut nitida, tenui cortice lucida frusta, quàm si impura, crassâ crustâ investita, aut vulgarem rasuram adhibueris, nihil autem succino est admiscendum, quamvis silices & arenas addere olim fuit in usu.

III. Absit ignis vehementia; ex arena calor leviter intenditur; atq; justo regimine mox cum phlegmate ætherea olei portio ascendit, quam limpidam peculiari vase excipies; ubi flavescens oleum prodiit cum sale volatili, cesset destillatio.

IV. Urgeri quidem potest Succinum, ut crassum liquorem nigrum fundat; parumq; capitis mortui nigri & splendentis instar Colophoniæ erit residuum, sed hoc omni virtute olei & sali est spoliatum; ex ℔ß. albi restabat ℥j. hujus capitis mortui. Sed præstat aliquas Colophoniæ vires relinquere, quando gratior hujus præ fætido nigro balsamo est usus.

V. Sal volatile, quod ad rostrum vasis evolavit, aut lateribus adhæsit, calidâ aquâ abluitur, atq; ut ab admixtis oleosis particulis separetur, chartâ humectatâ solutio percolatur; transeunte sale, restitat oleum: à solutione percolatâ postea superfluus humor abstrahitur, ut tertia pars relinquatur, quæ frigori exponitur, atq; singulares Salis concrescunt crystalli, miliares quasi sive grandinosi.

VI. Alius est modus Sal depurandi, si feculentum vitro longioris colli inditum cinerum aut arenarum calori exponitur; niveis enim floccis, sive spiculis ad sublimiora loca evolantibus,

in fundo impurior pars hæret: verùm hæc operatio cum jactura vitri & salis est conjuncta.

VII. Quidam & phlegmati separando student, verùm rectius hoc cum aquâ, quæ Sal volatile imbibit jungitur, ut pariter Sale suo exuatur; neq; reiterata destillatio illi conciliabit virtutem, nisi à sale volatili illam acceperit; nec gratus phlegmatis odor, ut in salis volatilis conservationem commendari posset. Accepi ex ℔ß. albi phlegmatis ℥ß. quod salis succinei sapore erat imbutum, repetitâ autem destillatione sumum solum sapiebat, cœterà fatuum & ingrati odoris.

VIII. In Colophonia, si non prorsus fuerit exusta, aliquid salis latitat, quod ope aquæ calidæ, morâ quâdam macerationis educes: non nullis hoc sal fixum Succini audit; non rectè, quia parilis volaticæ est virtutis, sapore & odore eodem: Colophoniæ autem virtutem hoc quodcunq; est salis intendit.

IX. Oleum omne, ut aliâ operâ depuretur non opus est, modò recipiens vas justo tempore mutetur, atq; ritè instituatur destillatio, purissimum statim accipies.

X. Qualitates Olei Succinei ex bitumine sive oleo terræ sunt derivandæ, qua in re CL. BORRICHIO minimè refragor; sed quod idem omnes virtutes succinei Petræ oleo vult communes, in hoc dissentio: alteratum enim Succineum odor & sapor ab illo olei petræ aut terræ diversus demonstrat; at olei, ex ligni fossilis destillatione, odor olei Petræ, non autem succinei odori congruit: Credo autem alterationem olei terræ in Succino salium intimæ deberi combinationi.

XI. Quænam verò ista sint Salia determinare non licet, illa ipsa tamen erunt quæ Succini Sal volatile suâ misturâ progenerant.

XII. Nullum enim est Succinum, cujuscunq; sit coloris, quod sale volatili destituatur; atq; à sale volatili omnis ista peculiaris fragrantia; quantoq; sale abundant, tanto in attritu fragrantiora experieris.

XIII. Ut ut autem temerarium Naturæ arcana definire, ex vitrioli tamen Martialis corpore sal istud succineum majori ex parte componi citra crimen audaciæ assero; etenim in albis sale volatili insigniter pollentibus, & odore & sapore Chalcanthum tale manifestò deprehenditur.

XIV. Sed minimè communi vitriolo Sal Succini adscribimus; Vitriolum alteratum sit oportet quod tale virtutis singularis Sal volatile producit.

XV. Esse

XV. Esse autem Vitriolum Prussicum ab aliarum Regionum chalcantho diversæ naturæ, analysis inferius declarabit.

XVI. Certè ab acido originem trahere sal volatile, acidus, isq; non ingratus, fermè vinosus sapor arguit; ad spiritum Vitrioli Philosophicum proximè hæc gratia acoris in Sale volatili Succini accedit; pungit, minimè corrodens; affusoq; sp.vitrioli non effervescit, neq; ebullit, nec consumitur, cum sp.salis armon. commissum bullulis excitatis cum stridore absorbetur.

XVII. Subtilissimum hunc & gratissimum volaticum Salis Succini acorem moderationi bituminosarum exhalationum vindico; quemadmodum ♁. cum Spiritibus Nitri aut Salis combinatus hos mitiores reddit, ut dulces audiant. Siquidem dum bituminis particulas dispersas calor subterraneus in unum cogit, fit ut hæ per ditiones vitrioli transitum faciant, quas dum permeant, subtilissima vitrioli effluvia eodem calore excitata secum rapiunt, minori, majori copiâ, atq; in matricem ligneam auferunt, ut junctis seminiis Succinea pronascatur proles

C. II.

Aliæ Succini Præparationes Pharmaceuticæ.

§ I. SUccini, quâ in pollinem terendo redigitur, levior est præparatio; equidem parùm interest, pulverem contundendo an terendo minutum exhibeas; scilicet utroq; modo prodest, vel brutorum exemplo, quæ avidè Succinorum minutias devorare annotavimus.

II. Verum tamen quod divisio in minima ad faciliorem commistionem cum succo nativo animalis disponit, non inutilis in medicina ista erit opera: Adeoq; miror CL. Ettmullero Commentarium Ludovicianum hoc nomine suspectum visum; quasi Succinum sit subjectum à nullis menstruis solubile; *unde dubitamus*, inquit, *an in pulvere datum, illud aliquam positivam in Corpore habeat efficaciam.* Non in mentem venit VIRO industrio, quod SCHRODERUM dilucidans Succinum in substantia egregium & singulare adversus Gonorrhæam specificum dixerat: Praxis Prussiæ constans ipsum refellit; refellit & globus Succineus in ventriculo ovis coagmentatus; deniq; Sapor Succini commansi ipsum refellit.

III. Infusionem Succini aut coctionem præterirem, nisi inter euporista domestica meritò hæ præparationes locum sibi dari poscerent: certum est, quod virtus Succini coquendo in vinum transeat; sed & in fundendo atq; digerendo vinum Succino medicatum impetrabis.

 IV. Ef-

IV. Essentiam sive Tincturam affusus Succino ▽. parat, qui tamen à puris albis flavedine non tingitur; an ▽ igneus præstet, an dilutus, in dubium vocaveris, illum enim oleosæ, hunc salinæ partes deposcunt; verùm cedit Succinum utriq; & per digestionis quamcunq; moram necesse est ut ▽. tandem reddatur dilutior, præferendus itaq; generosior.

V. Felicius autem tinctura proveniet, si ramenta tenuissima cum ▽ sociaveris: quidam ol. □ i.p.d. aut ⊕ fixati addunt, aut his ▽ acuunt, ut major virtus & ocyus in Spiritum transeat; non malè; nisi quod alieni particeps hæc evadat tinctura.

VI. Sed & ebullitione in vitro oblongi colli succinum felicius dissolvitur, ut virtus promtè suscipiatur, & spiritus illâ saturetur penitus; id quod sola digestio longissimâ morâ demum assequetur.

VII. Majores Magisterium ex Succini extracto per acidum redigere sategerunt, nullo operæ pretio; Si acidum Succini pulveri associare cupis, terendo idem assequeris rectius.

VIII. Præstantius magisterium dabit tinctura abstracto ▽ resinosum istud est, imò ipsa resina sive oleosa pars Succini qualemcunq; mutationem passa; siquidem ▽. quem distillando recipis succineis viribus imprægnatus intimam sui cum Succino unionem indicat.

C. III.

Matricis ligneæ distillatio.

§ I. SElegi lignum fossile siccum cui vitriolum non adhærebat: Verùm postquam & in siccissimo aliquid salini latitare adverti, stellulas nimirum illas radiantes, fila vel strias, quæ, quidem vitriolicum saporem gustui non offerebant sed insipidæ à lingua judicabantur, & has prius educere decrevi.

II. Fragmenta ligni contusa aquâ calidâ maceravi, lixivium subdulcis aluminosi aut martialis potius erat saporis, ut ægrè tandem aliquid vitriolici persentisceres; sed ad chrystallos salinos congregandos inspissatum magis atq; magis vitriolicum saporem prodebat ipsiq; crystalli eundem referebant, nisi quod primùm martialis dulcedo linguam afficeret; id quod repetendo solutionem & corporationem in crystallos denuò expertus sum.

III. Exutum sale lignum retortæ indidi; & calore arenæ intensissimo, ut intra vitrum fragmenta canderent, omnem humorem elicui: Lacteus prorsus erat liquor qui prodibat, specie emulsionis

emulſionis amygdalarum; quâdam poſtea in ſuperficie cuticulâ. & ſubſidentibus in fundo particulis calciformibus.

IV. Odor graviſſimus ſulphureus, qui totum hypocauſtum illicò pervadebat; Sed propius admoto liquore nares ſuccineum quid percipiebant, non quidem fragrantis glebæ aut olei, ſed phlegmatis aut poſt deſtillationem in retorta reſidui: Sapor quoq; qualis phlegmatis, fumoſus ab empyreumate, ſalſo-aciduli quidpiam guſtui intermiſcens.

V. Lacteus color in liquore poſtea diſparuit, pinguiori relictâ cuticulâ. Denuò partem igni feci exponi, ſi qua ſal volatile & puriores olei guttas reiteratâ deſtillatione exciperem: Verùm Salis volatilis nihil aſcendit, oleoſæ autem particulæ ſubtiliores innatabant, non amplius in modum cuticulæ cohærentes; quædam etiam formâ globulorum pellucidorum fundum petierant, igneo ſuccini colore conſpicuæ.

VI. Exigua portio olei, aliquot guttarum ex ℔j liquoris; ſapore & odore oleum petræ prorſus imitabatur; globuli verô, ut ut in fundo reſinoſi apparerent, levi concuſſione liquori commiſcebantur.

VII. Calciformes particulæ tenuiori terreſtri portioni adſcribendæ erunt, ignis vi ſurſum elatæ.

C. IV.

Matricis ligneæ poſt deſtellationem examen Docimaſticum.

§ I. Lignum ex 6 exemptum brunnoferruginei erat coloris; multum ſulphuris exhalabat; accenſum inſtar fomitis ignem alebat; Superficies ejus leviter rubro pulviſculo conſperſa fuerat.

II. Crucibulo impoſitum per tres horas ignis exercuit; refrigeratum pariter cinnabarino quaſi pulviſculo obtectum fuit: flammæ admotum minus promtè ignem ſuſcepit, neq; diu detinuit, nedum ut fomitis inſtar propagaſſet: ſpirabat autem ſulphur auratum, hujuſq; ſaporem commanſum præbuit; accenſum verò minus ſulphuris exhalabat quàm quod in 6 erat relictum: Colore etiam lucidiori.

III. Denuò in Crucibulo ultra novem horas detinuimus, neque accendi amplius potuit, ſed inſtar amianthi album poſt ignitionem comparebat, nullo ſulphuris odore.

IV. Color poſt tam longam in Crucibulo moram ex griſeo partim nigricans, partim ſplendens: microſcopii ope aliæ partes inſtar ſcoriarum, aliæ inſtar chryſocollæ, aliæ inſtar calcis efformatæ dignoſcebantur.

V. Toſtum

V. Tostum atq; exustum satis lignum felle vitri admixto igni fusorio exposuimus; & facilè coierunt in massam, quæ granula dispersa Reguli martialis exhibuit posteà.

VI. Dum verò in unum corpus ista granula fortiori igne cogere intendimus, colliquata cum regulo massa, ex nigro splendens, vitrea producta est; neq; ad reiterandum examen justa copia ligni aderat, neq; vitreum coagulum in ulteriorem docimasiam sufficiebat.

C. V.

Vitrioli Prussici examen.

§ I. DIversâ specie nativum Vitriolum in litore Sudavico progigni superius enarravimus; qualecunq; verò sit, sive illud amianthi forme, sive fusum alterum, attritu chalybis prodit sibi non cum ♀, sed cum ♂ societatem initam; nullam enim cupri indicem rubedinem relinquit.

II. Nativam amianthi forme solutum & in crystallos redactum idem confirmat; subdulcis enim ac planè martialis primo sensu percipitur sapor, qualis Salis sive solutionis Martis.

III. Crystalli non istâ specie quâ Goslariense concrescunt; solutionem autem prius depurgavimus affusâ urinâ, atq; semotis fecibus concrevit terra foliacea; reliquus liquor crystallos sapphirini fermè coloris inæqualibus angulis exhibuit.

IV. Cæterum ex solutione inspissatâ hincq; filtratâ succedente evaporatione, album Olum prodiit, quod furno pistoris leviter calcinatum loricatæ retortæ inditum sp. vitrioli intra 24 horas fudit egregium, qualem ex Olo martis alias officinæ parare solent.

V. In Colchotare multum Salis Oli adhuc latere, ope microscopii exploravimus; ut pateat quomodo Olum in colchotare äeri exposito regenerari intelligendum.

C. VI.

Terræ corticosæ flavæ, luti cærulei examen.

§ I. NIL intentatum relinquere decreveram, meditabarq; omnia litoris Sudavici mineralia ad examen ignis revocare, ut nec terræ bituminosæ, nec sabulo, nec Dactylis idæis, vel aquæ ex litoreis montibus dimananti parcerem; verùm prævidi non nisi SERENISSIMI indulgentiâ ac munificentiâ singulari horum atq; aliorum omnium accuratius scrutinium institui posse; quæ propter studia & conatus meos inhibere

hibere cogor donec SERENISSIMI augusta gratia vires superandæ rei difficultati pares clementissimè largiatur.

II. Terram tamen corticosam ejusdem cum ligno fossili esse naturæ ignis examen confirmavit ; leviori tostione opus erat ut ex hac aliquid metallici eliceremus, licet quod obtinuimus exiguum esset.

III. Ex luto cæruleo olim per destillationem Spiritum nactus sum volatilem sulphurei odoris, & bituminosi quid in superficie comparebat.

IV. Terram verò flavam ad martem inclinare adverti ; & Vitriolici aliquid traxisse ex confinio sapor arguit & odor.

V. Sed horum & aliorum fossilium litoris Sudavici examen Docimasticum accuratius urgebo, quamprimum SERENISSIMI auctoritate & jussu ipsam tellurem altius introspicere & perscrutari datum fuerit.

Sectio Sexta.

De prudentia civili, quomodo hæc Succinum in rem suam vertat.

C. I.

Succinum regale, quomodo curetur.

§ 1. QUÆ Physico enarranda atq; demonstranda, quæq; Chimico illustranda erant, succinctè omnia recensuimus ; adjiciendum, quomodo thesaurus hic Succinorum à Prudentia custodiatur, atq; in Reip. usum convertatur.

II. Inter regias opes antiquissimis temporibus repositus fuit, Regibus, qui terras Succiniferas tenuêre, jam olim Succina colligentibus, ut magnificentiâ munerum aliis pares essent. Apud Solinum REX GERMANIÆ, (PRUSSIÆ intelligendus, quum Germania tantis opibus succineis nunquam gavisa sit, tredecim millia librarum Neroni donum misit. Non unius sed plurimorum annorum congestus iste fuit acervus ; intentiori enim licet curâ nostro ævo hausta & fossa condantur Succina, ad mille libras raró accedunt, quemadmodum Catalogi redituum Succineorum manifestant. Sic & publici Succinorum fuerunt thesauri, qui ab Æstiorum Legatis Theodorico Gothorum Regi ap. Cassiodorum oblati leguntur ; Barbaræq; gentes pretiosissima quæq; regiis Gazis inferre noverunt.

III. Cessisse tamen & Civibus Succina istis seculis in commercium,

mercium, ex Tacito; & ex Avicenna, quod quondam occupantium fuerint addiscimus.

IV. Prisca autem ut mittamus, Prussia inter regalia crucigerorum ordini Succina vindicavit, aliquo in eadem Episcopi Sambiensis jure. Atq; publicâ autoritate collectio est instituta, severis in depeculatores legibus.

V. Secessione Civitatum ordinis ærarium accisis Succini redditibus non leve detrimentum passum est, quamvis obnixè omnia ageret ut integro thesauro solidè potiretur.

VI. Post Crucigeros Ducum Prussiæ quæ fuerit in servandis Fisco Succinis cura Annales parcius eloquuntur: Destinati tamen operi memorantur litoris Sudavici Coloni, quibus ex Capitaneatibus Schakensi & Fischusano additi sunt alii: Servituti non stati dies, sed si quod capturæ tempus commodum, diu, noctuq; hieme æque ac æstate.

VII. Stipendium his, domus instructa & agellus atq; à tributis immunitas; haustiq; vel lecti Succini modius modio Salis redhostitur: fossili præsens pecunia adjicit auctarium.

VIII. Crucigeri Dominum Succinorum vocabant qui succineis rebus præerat; alicubi & Commendatoribus ista cura incumbebat. Sub Divo ALBERTO Magistrorum atq; postea Camerariorum nomen frequentius fuit, Equestris dignitatis viris hoc munere defungentibus: Nostrâ ætate partem muneris capit capitaneatus Fischusani Præfectus, partem teloniorum Director, administratore litoris peculiari.

IX. Administratori Custodes litoris Equites (*Dimond Keuten*) præstò sunt; Equitibus autem adjuncti sunt servi Cameræ (*Hunmer musta*) qui pedestres cum Equitibus munus custodiendi alternant, quandoq; si opus est, & horum vices obeunt.

X. Administratoris officium est ad operas ordinandas jussa edere, Succina undiq; recipere, congesta Regiomontum transmittere, furta præcavere, de inventis disceptare, & regale SERENISSIMI ubiq; inviolabile præstare: Hujus etiam est Sal Colonis distribuere.

XI. Equites & servi Cameræ litus de die obequitant aut circumeunt, ne quis Succina tollat; iidem tempestates observant, & colonos si hauriendum fodiendumq; convocant, fossumq; & haustum recipiunt.

XII. Nulli Colonorum succina detinere domi licet, sed ad Equitem aut alium, cui istud delegatum, deferunt; quæ in

Pillaviæ

Pillaviæ & Neringiæ recentioris litore leguntur, ſcriba teloni ab his Suſcipit. Si quando anguſtia temporis, inſigniori copiâ, in litore ſeligere non permittit, domum aſportandi facultas conceditur; vi juramenti autem proximâ luce eadem reddunt: Inter hauriendum & fodiendum Operariis ſacculus à collo pendet, & furti reus habetur, qui veſtimento glebam abdidit.

XIII. Recepta à Colonis Adminiſtratori exhibentur, à quo Regiomonti in Succinorum Camera reconduntur, atq; præſente Directore teloniorum diſcernuntur & divenduntur.

XIV. Olim plures Succinorum Cameræ erant, Lochſteti, Dirſchkeimi, Memelæ, Germoviæ, ſingulisq; ſui præerant Magiſtri.

XV. Præter iſtam accuratiſſimam Oeconomiam regale hoc graviſſimis SUPREMI DOMINI & Juris Provincialis Prutenici legibus eſt munitum.

XVI. Extra litora, Succina in prædiis Fiſci reperta Præfectis ſunt reſtituenda; quæ in privatorum fundis, ſi non privilegio Domino vendicari poterunt, fiſco neceſſe eſt pariter cedant; quamvis hactenus privatis invidendas ex Succino opes obtigiſſe non memini.

C. II.

Lucrum Fiſci ex rudi Succino.

§ 1. QUondam Privatis Succinorum captura erat elocata, ut certà annuâ ſummâ præſentis pecuniæ 10000. aut 12000. talerorum redimeretur, præterquàm quod in colonos impenſæ erant faciendæ.

II. Verùm plus quæſtûs ad fiſcum rediit, poſtquam publicâ auctoritate non ſolum curata, ſed & divendita ſunt Succina, certo pretio cuilibet generi Succinorum ad menſuram ſtatuto.

III. Succineæ rudes glebæ in auctarium pretii diſcernuntur, Capitales (*Haubt Stuck*) aliquot unciarum pondere, carius veneunt; tornatiles (*Dubly*) palmæ longitudine ac latitudine, minoris conſtant; minimæ (*Krauß*) his cedunt. Illis autem, quæ aliquot librarum pondera æquant, nulla certa eſt æſtimatio.

IV. Puritas, dignitas coloris, pretium adauget; viliſſima habentur impura, (*Dibluck*) pretioſiſſima alba, lactea.

C. III.

Lucrum Privatorum ex Succino rudi & elaborato.

§ 1. SAlvo Regum thesauro, priscis Succina distrahere licitum fuit. Julianus Eques Romanus, qui Neronis munus gladiatorium curabat, ad litora nostra missus est, ut cöemeret, Auctore Plinio: Pluribusq; Cluverius edisserit, ipsos Gothones, horumq; conterminos Æstios Succinum in Pannoniam & Italiæ confinium non modò Plinii, Tacitive, sed & Herodoti ævo solitos fuisse deferre, recipiente ab Italis Græciâ.

II. Crucigeris Dominis Lubecenses & Stolpenses Succinorum commerciis inclaruêre: Postea & Gedanenses atq; Regiomontani.

III. Nostrâ ætate Gedanensium maximus ex Succinis est quæstus, postquam Mercatores Prussica ad se traxêre, Electrotoreutarumq; collegium quæ Neringiæ recentis litus offert, solidè possidet.

IV. Cruda Orientalibus Populis magno pretio venduntur; Armeniiq; & Persæ olim Regiomonto asportari curarunt, lucro civium non contemnendo.

V. Cæterum ars Electrotoreutarum majorem quæstum facit sculpturâ ac celaturâ aut torno varias figuras inducendo, ut inter pretiosissima habeantur ex Succinis fabrefacta opera.

VI. Operibus pretium intendit si ex eâdem massâ integra confecta, si nobilioribus coloribus sunt conspicua, si rariora Naturæ pigmenta monstrant.

VII. Primus ego persuasi ut Italos & Gallos imitentur, qui effigiem rerum & animalium segmentis aut tessellis gemmarum ingeniosè componunt: Et succederet, opus, si SUPREMI DOMINI jussa accederent, facultasq; daretur seligendi, quæ ad vermiculata sive Musiva istiusmodi opera requiruntur; etenim opaci colores, quibus ars maximè indiget, in succinis occurrunt rarissimi.

VIII. Neq; solùm arte Toreuticâ, sed & Pharmaceuticâ ex Succinis lucrum redigi potest; quum Agyrtæ Circumforanei adulteratis oleis & balsamis Succinorum tantum argenti lucrentur.

IX. Præterea vernicis ex Succino magnus est usus; atq; laccæ non cedit Succinum, si rectè præparatur.

X. Infectores quoq; pellium, Russi in primis ac Judæi Succinum operæ adhibent; ut & horum ratione ex Succino quæstus promitti queat.

C. IV.

Lucrum Fisci ex lucro privatorum Civium.

§ I. PErsuasus sum, nullam Remp. solo naturalium rerum proventu ditescere, sed ut nunc vita est hominum, non nisi artium operâ divitias acquiri: exemplis obviis, quod Regna Provinciæve, quæ opibus pollent, simul & artibus excellant.

II. Electrotoreutarum itaq; ingenia excitanda putavi ut artis beneficio majorem ex Succino quæstum Cives facerent, qui in Fiscum tandem esset redundaturus.

III. Sanè quum munera sociis Regibus aut Rebuspubl. offerenda non parùm sumtuum requirant, utiq; si domi ista parata habentur Parcimonia hæc magnum erit vectigal.

IV. Sed & quum illa temporum nostrorum sit felicitas, ut sentire quæ velis, & quæ sentias dicere licet, patriæ divitias cum SUPREMI DOMINI thesauris arctissimo connubio jungendas censeo.

V. Quod commodius fieri non potest, quàm si succinorum, quibus PRUSSIA præ omnibus Regionibus abundat, commercia ita componantur, ut non solùm ex crudis ærarium acquirat, sed ut ex arte elaboratis pariter in illud aliquid derivetur.

VI. Si Electrotoreutarum Collegium, uti est summâ SERENISSIMI auctoritate constitutum eisdem auspiciis ad istas opes provehatur, ut pretio conveniente rude omne Succinum à Fisco possit redimere, quotannis verò designatis artis operibus in Thesaurum collatis istam DOMINI SUPREMI indulgentiam demereatur.

VII. Eo futurum spero, ut excitatis ingeniis Regiomontanorum Artificum operæ famam, quam diu perdiderunt, recuperent, peregriniq; rursus alliciantur, qui merces succineas hîc locorum conquirant; ex quo genere commercii non unâ ratione Fiscus nova subinde commoda percipiet, sive suas merces importent, sive succineas exportent, præterquàm quod Civibus occasio lucrandi præbeatur.

C. V.

Musæum Electorale Succineum.

§ I. ILlustre Succinei operis Musæum, extrui potest, cui omnium, quotquot Europæus orbis celebrat, gazophylaciorum splendor cedat.

II. Certis

II. Certis forulis hoc Musæum distinguendum; Alius enim locus debetur haustili Succino, in quo & signa quæ Capturam præcedunt, capturæq; instrumenta ingeniose recondita cum ipsa piscatura commonstrabunt.

III. Alius fossili est adsignandus, qui non solùm fossorum operam sed & matricem, & in matrice quiescentis Succini glebas, omnisq; generis, quæcunq; litus Sudavicum recondit mineralia ante oculos ponet.

IV. Tertius locus rudium Succini glebarum admiranda sistet, sive moles, sive forma, sive crusta illis admirationem conciliaverit: Hæcq; memorata loca augustius spatium occupabunt.

V. Postea Phænomenis colorum insignitius conspicua Succina erunt disponenda; ut non solum pigmenta Naturæ, sed & delineamenta literarum, sylvarum, fluviorum, nubium, aliarumq; rerum complurium, ipsorumq; animalium in Succinis observentur.

VI. His succedent feretra, quibus animalcula, vegetabilia, mineralia, aquas, casus abscondidit.

VII. Inde Artis Pharmaceuticæ in medelam hominum circa Succinum studia distinctis capsulis signanda.

VIII. Demùm & quæ à variis Artibus ex Succino in usus certos parantur aliquem merebuntur locum.

IX. Cunctis istis apparatus succineus Conclavis fulgorem addet; si mensa, si sellæ, si candelabra, si specula, si alia quæq; utensilia Succino inducta comparebunt.

X. Præsertim si in imitamentum Musivorum operum tessellata aut segmentata Succina ars coaptare edocta fuerit.

XI. Neq; magnificentius hæc dici quàm fieri posse intra lustrum demonstrabo, si SERENISSIMUS istam mihi curam clementissimè injunget, illorumq; quibus opus est subsidiorum faciet potestatem: Totum autem Musæum Succineum exornatum reddere, non unius lustri, nec unius ingenii erit labor.

XII. Augeriq; possunt armariola; si exotica, si extra Prussiam reperta Succina, si ex animalibus exemta observatu digna judicabuntur.

S. D. G.

London: Printed for *Sam. Smith*, and *Benj. Walford*, Printers to the Royal Society, at the Prince's Arms in St. *Paul's* Church-Yard. 1698.